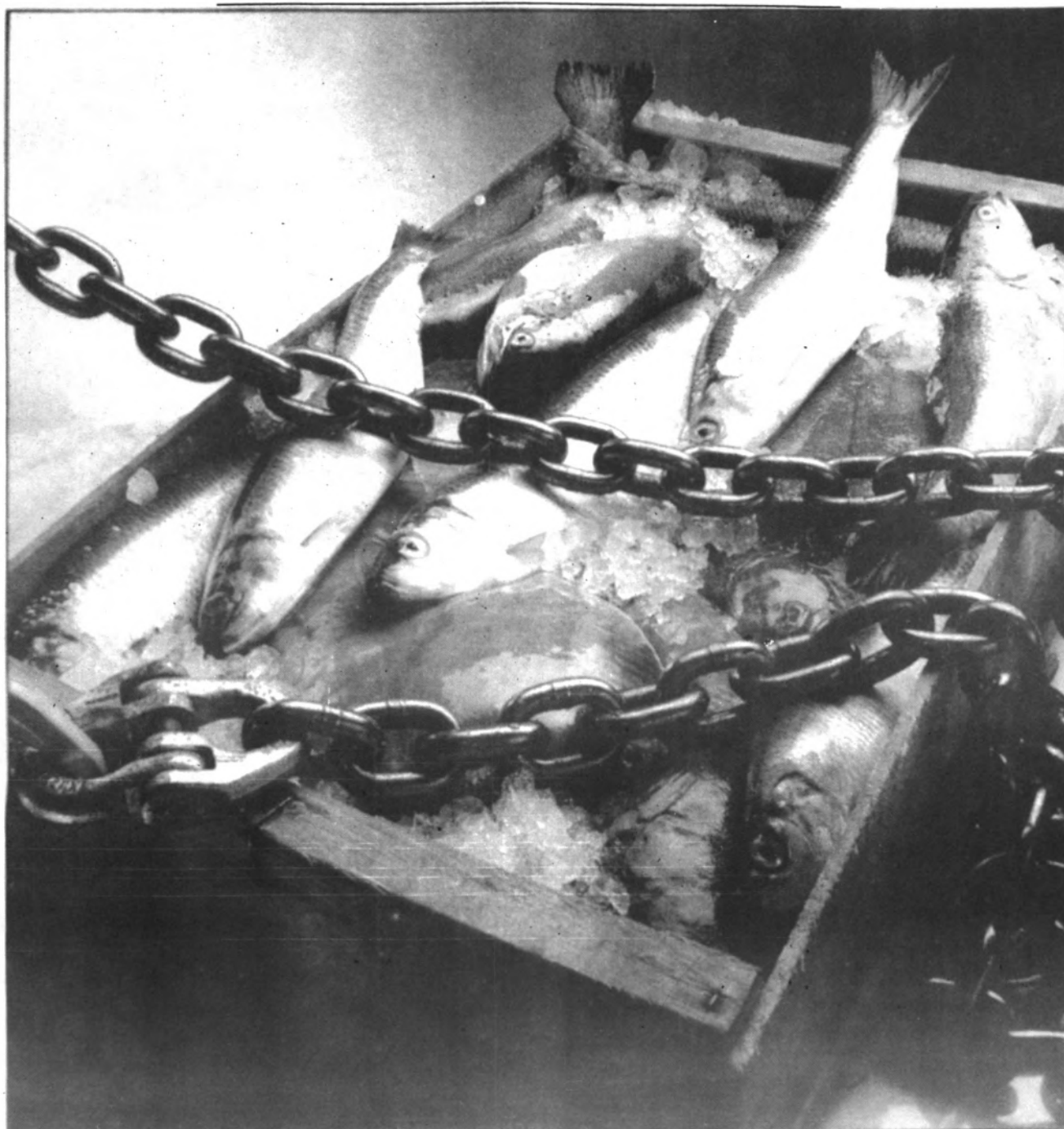

Nº 103

CAPDEPERA - CALA RAJADA

JULIOL 1989

PORTALET

ESCAPÇADURES

En ple estiu, enmig d'una canícula pesada que posa a prova la nostra capacitat de resistència tèrmica, ens hem vist amb prou feines per intentar una reflexió sobre qualche aspecte més o manco interessant i d'actualitat. Després de nombrosos intents hem entrellucat qualche idea que, en forma d'escapçadures, passam a exposar-vos.

Després de comprovar el batibull polític que ha provocat el projecte de construcció de la carretera que ha d'enllaçar Sa Font de Sa Cala i Canyamel, hem arribat a la conclusió de que per estalviar nafres i facilitar les coses, en el futur, abans de deixar llaurar el camí vell haurien d'haver obert el camí nou.

Encara que amb retràs, voldríem sucra una mica més els resultats de les eleccions europees per treure'n unes conclusions. Així, en primer lloc, hem de felicitar públicament i amb caràcter general els nombrosos seguidors del senyor Ruiz Mateos, perquè privadament no els coneixem. Recomanam amablement als grupets d'ecologistes i verds que obrin un procés d'unificació i, així, a les properes eleccions europees no repartiran les seves forces en quatre candidatures diferents. Als nombrosos votants del C.D.S. que estaven de vacances els pregaríem que fessin un esforç per ser una mica més europeus. Se confirma que als votants d'U.M. els agraden les emocions fortes, no hi ha eleccions en què no ens sorprenguin, van com a descontrolats; aquesta vegada que esperàvem que votarien el P.P. (potser que el canvi de nom els hagi descol·locat) o al C.D.S., doncs no! aquest pic ni als uns ni als altres, aquest pic s'han esfumat.

Com cada any per aquest teps se senten rumors de crisi turística; ara bé, hem descobert que, al menys enguany, no hi ha crisi sinó un excés d'allotjaments. Sense que les dades siguin del tot fiables, se calcula que durant el mes de juliol l'ocupació de places turístiques de Capdepera ha estat del 70%, uns quinze punts menys que el mateix mes de 1988. Si tenim en compte que hi ha unes dues-mil places turístiques més, arribam a la conclusió de que la zona, a pesar de tot, encara conserva l'atractiu turístic. Per altra part, la solució a l'excés d'oferta és ben fàcil: si els "guiris" no basten per ocupar

totes les places, i mentre se reconstitueix el mercat, se podrien utilitzar per emmagatzemar especuladors. Així al menys no ho complicarien més.

Unes dades estadístiques sobre el comerç local, referides a l'any 1985 i publicades a "Diario de Mallorca" (25.07.89) assenyalen que la mitja de treballadors per local era de l'75; que el 91% dels establiments organitzaven la seva activitat mitjançant la fórmula d'independents; que la titularitat del 95% dels comerços perteneixia a persones físiques i quasi un 4% a societats anònimes. Amb aquestes dades queda ben clar que dins el sector comercial hi ha una pobre infraestructura i un excessiu individualisme. Una situació ben anormal per a un país que se vol normalitzar respecte dels seus veïns europeus.

Que l'estiu us sigui lleuger.

AJUNTAMENT Molts són els aconteixements que, al voltant de La Sala, s'han produït darrerament, alguns d'ells de caire certament polèmic. Del tema de la carretera de Sa Cala a Canyamel ja en coneixeu la nostra opinió i els enfrontaments que ha originat entre U.M./P.P. i la oposició. També la concessió de l'exploració de la platja de Sa Font de Sa Cala ha posat de manifest, una vegada més, la feblesa de la situació del Batle i el seu equip de govern, i aquí ens apuntam nosaltres al carro de l'oposició que ha significat la retirada de l'esmentada concessió a l'Associació de Veïns d'aquella zona, per la seva manca de transparència. Un altre assumpte que ha fet posar el mac enterra a U.M. ha estat el de les taules i cadires del Passeig Marítim; al final el Batle ha hagut de fer complir el seu propi decret, encara que en sortís perjudicat algun company de Consistori. Com veis, les aigües han anat remogudes per la Plaça des Sitjar, i sempre n'ha sortit clarament derrotat el grup que "governa". Governa? No seria hora, ja, d'anar pensant en una dimissió honrosa per part del Batle? No s'hauria de plantejar, ja, l'oposició, la possibilitat d'una moció de censura? Es que pensen, uns i altres, en seguir aquesta cerimònia de les confusions en què uns no fan perquè no poden ni en saben més, i els altres perquè no volen i és més còmode estar darrera la roca?

CARRETERA En una operació d'urgència, l'autovia Joan Carles I ha vist com li rentaven la cara, és a dir, li posaven una nova capa d'asfalt, completant així les mesures que des de les nostres pàgines havíem vengut exigint per millorar la seguretat d'aquest conflictiu tram de carretera. Per cert, el nou asfaltat ja ha rebut el baptisme de sang, amb un accident que, afortunadament, no va resultar massa greu. Amb el terra com l'han deixat i seguint les indicacions existents, ara és força difícil de tenir un accident. Els qui els pateixin tendran poques excuses que posar.

FESTES Passades les Festes del Carme, amb bon èxit de públic i d'organització, en feim un breu resum:

- La II Mitja Marathon fou guanyada per Juan P. Martínez i Felisa López, com l'any passat. El primer local, com sempre, en Tomeu Garau. Nombrosa participació.

girau fulla...

- De la taula rodona vos n'oferim un resum a les pàgines de "Converses".

- Molt bé el pregó de festa, a càrrec de don Gabriel Alomar, el qual també reproduïm a les nostres pàgines. Encertada intervenció de la Coral S'Alzinar.

- Exit per a Joventuts Musicals i el concertista Joan Moll en la seva actuació als jardins de Ca'n March. Públic nombrosíssim.

- Reaparició de Sa Gavella, dins la seva línia de recerca de les nostres arrels musicals i la presentació de noves composicions pròpies. Excel·lent l'espectacle Nit de Foc, a càrrec del grup La Iguana.

- La trobada de ball de bot, dins la línia habitual, amb presència d'un grup de Menorca, "Es Panell".

- La berbena molt animada. Juanito Percha i Banda Calderona constituïren dues agradables sorpreses.

- La Missa del Carme i la Processó Marítima com sempre, és a dir, multitudinàries. Els focs, regulars.

De les pròximes festes de Sant Roc i Sant Bartomeu vos ne direm el que sabem: a Cala Rajada la figura és Norma Duval i el plat fort l'elecció de la Reina del Turisme; a Capdepera és el Duo Sacapuntas la capçalera del cartell. Finalment, pareix que sí hi haurà carreres de cavalls. Tota altra cosa que diguéssim seria especular, però vos ne contarem el resultat.

VUIT ...o nou. Sí, o vuit o nou són ja els anys en què, des de les parròquies de Capdepera i Cala Rajada, amb la col·laboració de l'Ajuntament, se venen organitzant les acampades d'estiu per a nins del poble. Els més grandets anaren, una vegada més, al Coll de Marina, del dia 18 al dia 25 de juliol. Els més petits hi anaren del 26 al 30. Els qui se carregaren el mort foren el grup de monitors i de cuineres voluntaris, com sempre, fent una feinada perquè els nostres nins aprenguin a conviure amb la naturalesa i a valer-se per ells mateixos. No sabem si els pares estan en disposició d'entendre-ho i d'agrair-ho degudament.

SERENATES Hem parlat de l'actuació de Joan Moll als jardins de Ca'n March, però no podem oblidar el recital líric que allà mateix oferiren el bariton Aguilera i la soprano Maria Josep Martorell, ni dels concerts de la Coral de Joventuts Musicals a l'església de Sant Bartomeu o de La Quarta Ciència al Castell. Aquestes actuacions han conformat les II Serenates d'Estiu de Joventuts Musicals, que han significat la confirmació d'aquest grup com a autèntic revulsiu de la vida musical gabellina. Enhorabona.

AQUEST NÚMERO L'HEM FET:

Joan Nebot
Mari-Germa Melis
Joana Colom
Maria Vives
Pep Terrassa
Llucià Sirer
Mª Antònia Nadal
Jaume Fuster
Ani Muñoz
Antoni Amorós
Gabriel Torres
Antònia Vila
Gabriel Flaquer
Antònia Garcia

BOLLETÍ DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

Capdepera - Cala Rajada
JULIOL 1989

Via Joan Carles I, s/n
Capdepera

Dipòsit Legal: 197/80

Imprimeix:
APOSTOL Y CIVILIZADOR, Petra

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels seus autors

PUNYIDES

- Hi havia un peix dins una peixera que seguia els moviments del meu dit i pensava: "Pobre humà, el què hem de fer per tenir-los contents!"

- Me volia enfadar amb un que, fent d'aprofitat, va fer de corredor de la Mitja-Marathon del Carme, però sols a l'hora de sopar. Després vaig pensar que no ho pagava.

- Jo no tenc esperit de convicció com vos deia l'any passat, però "Cap Vermell" sí. Heu vist que ha quedat de bé l'asfalt de la Via Joan Carles I?

- Vuit milions i mig costaran enguany les festes de l'Ajuntament, i això que no duen res de bo. I és que no exerciten gens la imaginació!

- Vosaltres creis que les estrelles principals de les festes de Sant Bartomeu han d'esser el "Duo Sacapuntas"? Quina pena de festes!

- No heu sentit mai la temptació, quan anau en cotxe per Cala Rajada, d'agafar la mà o el peu de qualque "guiri"? Jo sí.

- No hi ha dret, l'altre dia me sentia en plenitud d'idees i vaig escriure moltes de "punyides". Vaig perdre la fulla escrita i el pitjor és que no me'n record de cap.

- "Veintidó, veintidó, veintidó". Quin oi!!!

- És impossible que amb el temps que fa vos pogueu sentir malament. Un "tuareg" pagaria per poder-lo tenir.

ERIQO

DURANT EL MES DE JUNY...

Han nascut:

Rosa Maria Campillejo Rodríguez;
de Manuel i Antònia.
Josep Angel Sancho Redondo;
de Miquel i Maria Dolors.
Laura Flaquer Juan;
d'Antoni i Catalina.
Josep Manuel Corraliza De la Torre;
d'Antoni i Dolors.
Miquel Angel Sancho Corraliza;
de Pere i Carme.
Vanessa Sancho Grande;
de Bartomeu i Saludina.
Sandra Saavedra Moya;
d'Antoni i Purificació.
Daniel De la Torre Martín;
de Manuel i Consolació.
Violeta Riera González;
de Miquel i Roser.
Sergi Martínez Reche;
de Genís i Maria.
Natàlia Medina Pons;
de Josep i Antònia.
Maria Isabel Estela Morales;
d'Antoni i Isidora.
Eva Victòria Marcos Robles;
de Joan Josep i Esperança.

S'han casat:

Joan Ferrer Garau,
amb Sílvia Hanni.

Han mort:

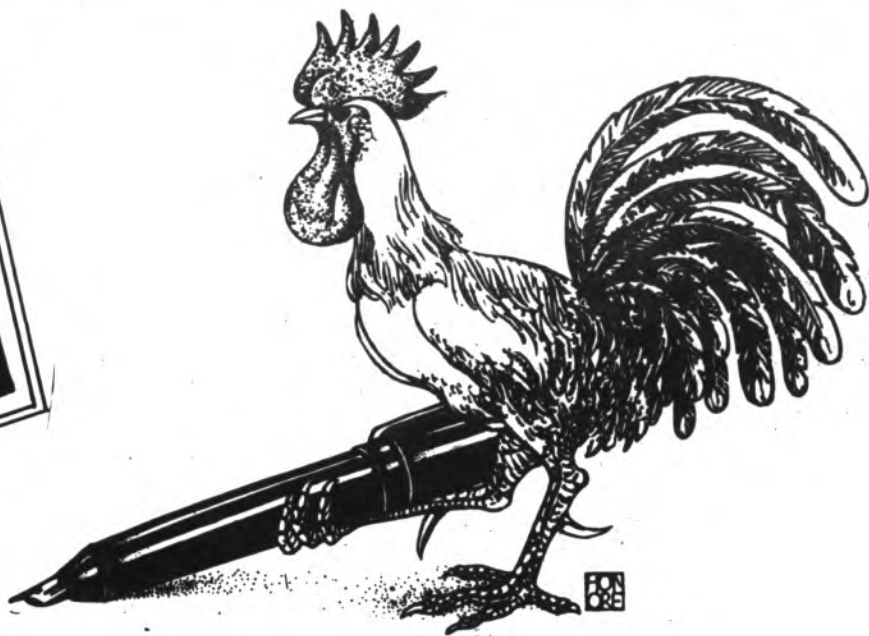
Miquel Colom Alzina
Jaume Alzamora Julià
Ricard Otero Rey
Manuel Fernández Orts

PADRINA

A tu, que amb la teva senzillesa
has arrelat fons.
A cada instant
que el teu record es feia espès i aspre
per uns distància de temps o espai.
A tu, dona altiva i remirada
que a cada minut
veies com al teva consciència es vestia
amb un quefer,
fessis el que fessis,
fossis on fossis.
Sí, a tu,
un moment de paraules
que mai no entengueres
per una diferència de llengua.
Un record llunyà, que queda.
Un nom que aixec
des del dia en què per primera vegada
em portaren a l'església.

ANTONIA GARCIA

Reproduïm, a continuació, el PREGÓ DE LES FESTES DEL CARME 1989, pronunciat per D. ABRIEL ALOMAR ESTEVE el dia 9 de juliol a l'Església de Cala Rajada.

oooooooooooooooooooooooooooo

Estimats amics de Cala Rajada:

Quan uns bons amics em varen demanar que m'encarregàs, enguany, del Pregó de les festes de Nostra Senyora del Carme, patrona del nostre lloc, hi vaig estar d'acord sense dubtar-ho. I això perquè crec esser un dels calarrajadins de cor més antics entre els de la meua generació, que ja som pocs els que encara vivim. Si bé no vaig néixer aquí, crec que tenc dret a declarar-me, com acab de fer, "calarrajadí de cor". De fet, em varen dur a aquest racó quan tenia poc més de mig any. Havia nascut en els darrers dies del mes d'octubre de l'any 1910, i a l'estiu que va seguir el metge va recomanar als meus pares que em fessin prendre banys de mar. I per això venguérem a lo que era la fonda "Cas Bombu", ja acreditada en aquell temps per la seva cuina. Jo ja no puc recordar, evidentment, lo que era llavors Cala Rajada, segurament molta naturalesa i poques cases.

Lo que existia ja d'abans, al manco de dels anys propers al 1870, era la colònia d'estiujants majorment artanencs, en "Es Carregador", on hi carregaven i descarregaven ja les naus romanes, fa dos mil anys, cosa que ve demostrada pel fet de que en el fons de la mar, just devora les roques, s'hi veien encara fa poc trossos d'àmfores i de teules romanes. Després dels romans passarien molts de segles sense que es fessin edificacions prop de la

costa, degut als desembarcaments hostils dels corsaris vàndals, normands i turcs o mussulmans del nord d'Àfrica, coneguts tots baix el nom no gaire propi de "moros". Aquest corsarisme, que durant molts d'anys fou el terror justificat dels mallorquins, dels menorquins i dels eivissencs, duraria exactament fins el 1830, any de la conquesta d'Alger pels francesos. Essent molt jovenet vaig conèixer encara una velleta, madò Bàrbara "Daurada", nascuda dins el Castell de Capdepera, que em contava que a una altra dona amiga seva la se n'havien duita en una incursió dels moros, havent tengut la sort de retornar, qui sap si a l'arribada dels francesos a Alger.

Així, passat l'any 1830 i acabat aquell estat de terror, ja en la segona mitat del segle passat, la gent va començar a apreciar la bellesa de la costa i els avantatges de viure prop del mar, especialment en els mesos calorosos de l'estiu. D'aquesta manera, un grup de senyors benestants, principalment d'Artà, varen començar a fer cases en "Es Carregador", que encara existeixen: els Cardaix, els Romero, els Blanes o "Patrons". Pel mateix temps o poc després també altres senyors feren les seves cases a Cala Rajada, com "Don Epifanio", els Maura de Ciutat, els Sureda "de Sa Tafona".

Per als mariners i pescadors, Cala Rajada i Cala Gat, oberts de ple al llevant i sobretot al xaloc, no eren ports segurs, emperò sempre més segurs que "Es Carregador". Un aplec de pescadors, arribats segons es diu pels mateixos anys des de Valldemossa, varen esser els vertaders fundadors de Cala Rajada. Tots ells duïen noms ben coneguts encara entre nosaltres: els "Pere Andreu", els "Blancos", els "Nadal",

els "Barona", i alguns altres que hi posaren arrels. Totes aquestes petites platges devien esser llocs òptims per a la pesca; jo he vist encara les rajades quasi sobre l'arena de "sa platgeta", com també hi he vist ferrasses, tan perilloses.

Per una altra part havia sorgit un nou comerç, el de la fusta de pi, dels troncs que la gent anomenava "metro", però que no midava un metre sinó prop de dos, que eren embarcats en els velers de Cala Gat.

I així va néixer Cala Rajada.

De lo que era Cala Rajada quan segons he dit m'hi varen dur, a l'estiu de 1911, infant de mesos, jo ja no me'n puc recordar, evidentment. I ja no hi vaig tornar fins nou o deu anys més tard, cap al 1920 o 1921.

Però Cala Rajada cap a l'any 1920 havia canviat molt. A més de Ca's Bombu, de Ca'n Epifanio, de Ca'n Maura i del magatzem d'en Caldentey, hi havia ja moltes cases més petites de pescadors i d'estiuejants: Ca'n Moragues, Ca'n Domenge, Ca'n Caselles (o "Villa Sòller"), Ca'n Jusepet, Ca'n Blai, Ca'n Pocoví, Ca'n Terres. I més enllà de Son Moll, la casa d'un enigmàtic matrimoni que la gent anomenava "Ca s'Holandès", si bé l'holandès no era ell, que era gallec i de nom Otero, sinó ella. Els Amors, o "Regalats" d'Artà, hi tenien tres cases.

Però llavors dues construccions sobresortien damunt les altres, donant una nova cara i un prestigi al lloc: una era l'Hotel Castellet, que per aquell temps era un hotel de luxe; i l'altra, sobretot, era el palau de pedra viva que don Joan March havia edificat devers els anys 1916 a 1919, per influència d'aquella gran gabellina que va ser la senyora Elionor Servera. La situació d'aquell palau no podia ser millor, en el cim del pujol on abans hi havia hagut "Sa Torre Cega". D'aquesta antiga torre en tenim poques notícies documentals; pel que en sabem era una de tantes torres

de defensa, però distinta, perquè no era rodona sinó rectangular, i li donaren aquell nom per no tenir més obertura que un portalet alt al que, per entrar, s'hi havia de posar una escala de fusta, com a tantes altres talaies. El lloc tenia una vista molt bella -la té encara- i algun poeta local havia copost una cançó, amb música d'una ària molt coneguda d'una òpera. La lletra de la cançó deia:

De damunt Sa Torre Cega
tot Cala Rajada veig,
Son Moll i Sa Pedruscada,
N'Aguait i Es Carregador.
D'aquí dalt contempl es faro,
Cala Gat i Es Faralló,
Es Castell de Capdepera
i escolt del mar la remor.

Jovenent de deu anys, jo era hoste dels meus estimats oncles don Joan Vicenç i dona Maria Esteva, que retornats d'Amèrica havien comprat la casa d'una senyora manacorina, casa a la que, per cert, la gent qualificava, qui sap per què, amb el nom poc amable de "ca sa bruixa". Els meus oncles enderrocaren la casa per bastir-hi un xalet al que donaren el nom de "Villa Maria". En aquelles calendes, en els mesos de juliol i agost, pescant peix roquer o calant llences, nedant a "sa banyera dets homos" davant l'Hotel Castellet o trescant per damunt les roques d'"es coconar", crec que hi vaig passar els dies més feliços de tota la meua vida.

En el solar de "Villa Maria", anys més tard s'hi construïria el petit gratacel del Porto-Cala, que juntament amb l'Hotel Son Moll són els dos edificis que més contribueixen a rompre l'harmonia del nostre paisatge. Els qui poden recordar la vista panoràmica de la punta d'Es Faralló damunt la mar blavíssima de Cala Gat, com la veia el qui venia de Capdepera, carretera avall, saben lo que el nostre paisatge va perdre quan en mala hora, sense respectar lo que les lleis manaven, s'aixecà

la mola de l'Hotel Son Moll, desgraciada pantalla de ciment que robaria tot l'encant que tenia l'arribada als nostres indrets.

Tornem cap als anys 1920. En aquests anys s'havia creat a Cala Rajada, des de feia cert temps, una petita (o no tan petita) indústria de mestres d'aixa, que primerament a "sa platgeta" i més tar a "s'astillero", situat en el lloc anomenar Na Ferradura, feia i adobava embarcacions que en principi eren de pesca, principalment llaüts, i més tard velers de càrrega, amb dos pals i aparell de pailebot. Encara tenc un lleuger record d'un d'aquells vaixells en construcció en el "varadero" de Na Ferradura, el que va dur el nom de "Capdepera" i va navegar molts d'anys. Aquells vaixells anaven a les illes germanes, a Vinaròs, a Tarragona, i més lluny, a Sete i a Marsella principalment.

Seria molt interessant que alguns dels joves universitaris o professors de Capdepera o de Cala Rajada, tocats pel gust de recercar en els papers dels arxius, estudiassin el passat recent d'aquest lloc -del qual en aquest pregó faig, a través dels meus records personals, una breu "història oral"- per fer-ne una història escrita i documentada. Per exemple, quins varen esser els anys en que s'establiren aquí aquells pescadors de Valldemossa i per què vengueren quí i no a un altre lloc? Quin any varen néixer i on varen néixer aquell primer Pere Andreu Fuster, o aquell primer Agustí Blanco, que tan nombrosa i tan bona descendència deixarien a Cala Rajada?

Anem a passar unes fulles més del llibre del temps i arribar als anys que precediren la Guerra Civil Espanyola. Aquells anys foren els de l'arribada dels primers estrangers, la major part alemanys o suïssos. Alguns dels alemanys eren, possiblement, fugitius de la persecució iniciada pel nacional-socialisme que acabaria en la Segona Gran Guerra. Altres venien simplement a muntar petites indústries. N'hi ha que afortunadament encara viuen entre nosaltres, havent-se fet totalment mallorquins,

i altres hi han deixat una pròspera nissaga. Me'n record dels que varen muntar "Las Estrellas, del senyor Bloch, de "don Juanito de Sa Central", que donava llum al poble, i això vol dir molt. I també d'aquell singular i simpàtic personatge que era el senyor Liesegang, metge, pianista, fotògraf i filòsof, qui volgué abandonar la inhumana cultura germànica d'aquell temps. Ell va morir, però ha deixat entre nosaltres una bona descendència. En aquells anys hi va haver la primera escola de nins, la del Pòsit, regentada per don Vicenç, una altra figura memorable per a la cultura popular.

Després arribaren els anys de la postguerra civil, diguem entre el 1940 i el 1960, que foren anys a Mallorca -i també a la resta d'Espanya- de pobresa i de tristor. Però aquí, a Cala Rajada, la tristor a penes es va sentir gràcies a aquella gran senyora que va ser dona Elionor Servera, que va cuidar d'alegrar els estius amb divertiments populars sense interrupció. La plaça major, la que avui du el nom encertat de Plaça dels Mariners, va esser lloc durant aquells anys de festa contínua. Recordem que cada diumenge, i no parlem de les festes del Carme i de Sant Roc, hi havia espectacle. Venien els balls de Selva -aleshores els millors de Mallorca-; es muntaven sarsueles de les que era animador el simpàtic baríton Francesc Bosch; venia inclús l'Orquestra Simfònica de Mallorca, dirigida per un mestre arribat de molt enfora i que gaudia d'un prestigi internacional, el coreà Ekitai Ahn. I tants i tants d'altres entreteniments, pagats sempre per dona Elionora. El seu marit venia de tant en tant a passar uns dies al palau de Sa Torre Cega. Me'n recor d'un any, a la revetla de Sant Roc, quan don Joan, abans de que el General Franco el desterràs a Portugal, estava assegut a la terrassa veient l'espectacle dels focs artificials devora dona Elionor; jo, que estava a prop, vaig sentir que el famós banquer li deia a la seva esposa: "Vaja uns focs tan bons, ¿i d'on deu treure l'Ajuntament els doblers per pagar-los?" I dona Elionor li va contestar, riguent: "Però si els pagues tu!"

Més, don són aquells temps en els que Cala Rajada era encara una vertadera comunitat, una gran família, en la que pescadors, estiuejants o estrangers, tots ens coneixíem més o manco, i tots ens saludàvem pel carrer? Hi havia un sol policia municipal, honrat servidor de l'ordre, que coneixíem amb el nom d'En Papa, i no en feien falta més.

Avui tot ha canviat. Vivim dins un petit món de cares desconegudes que cada quinze dies són distintes. La nostra naturalesa està deteriorada per construccions de ciment que maten el paisatge. I que s'ha fet dels nostres pinars, com el de L'Agulla, en el que hi havia les més belles sivines de Mallorca?

Potser, alguns dels que m'escoltau pensareu que a Cala Rajada hi ha avui molts més doblers dels que hi havia abans, fets generalment amb l'especulació, baix la capa d'un "progrés" mal entès. No podem negar que l'especulació pot esser un instrument de riquesa col·lectiva i que és lícita mentre no esfaci en detriment d'uns valors que, una vegada destruïts, no es podran refer amb tot l'or del món. Una alzi-na, o una sivina, per arribar a ser grosses necessiten més de dos-cents anys.

¿Es que els doblers, quan se'n tenen més dels necessaris per viure dignament i còmodament, fan la felicitat dels homes?

¿Es que a Cala Rajada no hi ha avui pobres ni marginats? La veritat és que n'hi ha més que abans.

¿Es que no era més agradable la Cala Rajada d'aquells temps, en els que es podia circular pels carrers sense por d'esser atropellats per un automòbil o per una moto escandalosa?

Un refrany malloquí diu:

"Més val un punt d'alegria
que una torre de diners".

Demanam a la Mare del Déu del Carme, patrona dels pescadors que sembraren la llavor de Cala Rajada, el miracle de que no es facin més construccions perquè ja n'hi ha massa. No podem ignorar que el turisme és un recurs econòmic molt fràgil, un recurs que qualsevol dia pot fallar. I de fet, sabem que a les nostres Illes Balears ja ha començat a minvar.

Facem entre tots lo possible perquè no caigui ni una sola sivina més de les poques que ja queden. Perquè la nostra mar Mediterrània no es quedi sense peixos, perquè tornin els déntols i els anfosos, i que la vida marítima no acabi de desaparèixer morta per la contaminació de les aigües. I perquè els nostres nés no es trobin davant el tris espectacle de dotzenes d'hotels i centenars d'apartaments abandonats i en ruïnes, quan els turistes se n'hagin anat a altres llocs en els que hagin entès la paraula "progrés" millor de lo que l'han entesa els calarrajadins d'aquests darrers anys.

GABRIEL ALOMAR I ESTEVE

LLOCS DE VENDA:

- Els dos estanys de Capdepera
- Llibreria L'Orient
- Llibreria Cala Rajada
- Casa del Mar
- Es Sitjar

CAPDEPERA - CALA RAJADA

CONVERSES

La conversa que reproduïm a continuació és un resum de la taula rodona que amb motiu de les Festes del Carme es va dedicar al tema "PRESENT I FUTUR DE LA PESCA A LES ILLES BALEARS". Per l'extensió de les distintes intervencions sols hem recopilat aquells aspectes que hem cregut que més podien interessar als nostres lectors. Els participants de l'esmentada taula rodona foren: MIQUEL MASSUTI, Director General de Pesca de la Comunitat Autònoma; PERE OLIVER, Director del Centre Oceanogràfic de les Balears; MATEU MERCANT, Patró Major de la Confraria de Pescadors de Cala Rajada; PERE FUSTER, empresari de pesca; PERE MERCANT, treballador de pesca.

PODRIA, EL SENYOR MASSUTI, EXPLICAR-NOS LA SITUACIÓ DE LA PESCA BALEAR DES DEL PUNT DE VISTA DE L'ADMINISTRACIÓ AUTONÒMICA.

MASSUTI.- Si bé és cert que la pesca, des del punt de vista estrictament econòmic, té una escassa incidència sobre el conjunt de l'economia de les Illes, sols un 0'56%, no succeeix el mateix des del punt de vista humà i social, aspectes aquestes en els que aquest sector sempre ha gaudit d'un pes evident. L'Administració Autònoma, entenguent aquesta realitat, dotà la pesca de personalitat pròpia, a tots els nivells administratius, a partir de l'any 1987. A partir d'aquell moment, la primera gran tasca que ens imposàrem fou la redacció d'un llibre blau de la pesca a les Balears, a partir d'una munió de dades procedents de distints organismes i associacions, principalment del Centre Oceanogràfic de les Balears, el

qual ja fa quaranta-vuit anys que ve treballant en la investigació dels nostres recursos pesquers. Aquest llibre, aquest estudi, és el que ens ha permès conèixer la realitat dels dits recursos que, no oblidem, hem de permetre que es vagin renovant, i a partir del coneixement de la situació podem intentar posar en marxa les mesures que han de mirar cap a tres punts distints: les recomanacions dels científics pel que fa a l'explotació de les reserves, els interessos del sector pesquer com a explotador dels recursos, i els interessos dels consumidors que han de rebre el producte en les millors condicions possibles.

ESCOLTEM, ARA, LA VEU DEL CIENTIFIC, DEL QUI POT DIR REALMENT SI AQUESTA PESCA NOSTRA TÉ FUTUR O NO.

OLIVER.- Crec que en aquest moment i de cara al futur, el principal punt de preocupació el suposa l'entrada en el Mercat Comú. Tots estam esperant que en breu la Comunitat Econòmica Europea posarà en marxa una sèrie de reglaments que regularan la pesca a la Mediterrània. Aquests reglaments faran referència als recursos, tota vegada que ja n'existeixen referits a estructures i a mercats. Jo he tengut accés a alguns documents sobre els que s'està treballant i que la presidència francesa vol deixar enllestits durant el seu període de mandat, i faré algunes reflexions al respecte. El primer aspecte, que a mi em pareix preocupant, és que els criteris que es volen aplicar a la pesca mediterrània són els mateixos que

s'apliquen a l'Atlàntic, basant el control en el volum màxim de captures permeses de cada espècie. Aquest és un criteri que molts pensam que no és aplicable a la nostra realitat, aquí el que s'han d'aplicar són mesures tècniques que afectin a horaris de pesca, tamany de les malles, etc. La resposta a aquests plantejaments sols es pot fer d'una manera rigorosament científica, i aquí ve un segon problema, i és que no existeix una metodologia d'investigació específica per al Mediterrani. Després hi veig dos problemes més. Un el constitueix el propi pescador d'aquí, poc acostumat a legislacions excessivament rigoroses i a més convençut de què ell coneix millor que ningú el que convé fer en cada moment, cosa que moltes vegades és certa. Finalment, el darrer problema és el producte que aquí es captura i que s'ha de considerar gairebé com a de luxe; no pot rebre el nostre peix el mateix tractament legislatiu que el bacallà del Mar del Nord, per posar un exemple, perquè mentre aquell és un producte bàsic de consum, el peix de les Balears constitueix un producte de qualitat que sols representa un petit percentatge del total de peix i de productes derivats de la pesca que aquí es consumeixen. Resumint: aviat tindrem reglaments comunitaris, hem d'intentar que aquests reglaments estiguin adaptats a la nostra realitat i han de ser respectats pels pescadors.

L'ENTRADA A LA C.E.E. IMPLICA TAMBE L'ADAPTACIO DE LES ESTRUCTURES COMERCIALS DE LA PESCA. LES QUE FUNCIONEN A TOTA EUROPA SON LES ORGANITZACIONS DE PRODUCTORS. ¿SUPOSA AIXO QUE AQUI HAURAN DE DESAPAREIXER LES CONFRARIES DE PESCADORS? QUE SIGUI EL PROPI PATRO MAJOR DE LA CONFRARIA DE CALA RAJADA QUI ENS HO DIGUI.

MERCANT.- Efectivament, a tota Europa funcionen les Organitzacions de Productors, les "Opes", que deim nosaltres. Pens que hem de fer un esforç per adaptar-nos a aquest tipus d'estructures que, tot sigui dit, no tenen altra funció que la regulació dels mercats de la pesca, és a dir, defensar els interessos econòmics dels pescadors. I això fet des de criteris empresarials moderns, perfectament organitzats, capaços de defensar els interessos del sector. Però, per altra part, pens que això no és incompatible amb l'existència de les confraries de pescadors, entitats amb una llarga història i una gran tradició, les quals tenen tota una sèrie de funcions de caire social i assistencial que poden seguir desenvolupant perfectament en el futur. Jo mateix, a part de Patró Major de Cala Rajada, també sóc president de OPEBAL, l'organització de productors de la pesca de les Balears, i és que estic convençut que, a pesar dels entrebancs i de les dificultats que estam trobant per al definitiu llançament de la nostra organització, aquesta acabarà per aglutinar tots els empresaris i treballadors de les nostres Illes. Les reticències actuals no poden anar contra els interessos de totes les confraries i a favor d'una sola

d'elles. Actualment la comercialització del peix es fa a través de la llotja de la qual és concessionària la Confraria de Palma. El futur passa per una comercialització en mans de tots els pescadors de tots els ports, representats proporcionalment segons la seva importància, però no perquè la venda resti controlada per una sola entitat que, molt lògicament, defensa interessos particulars.

OLIVER.- Es pot discutir tant com es vulgui la bondat de les Opes, però des del moment en què ens integrem en la C.E.E. ho feim acceptant les estructures existents, i aquestes estructures, en matèria de pesca, passen per les Opes. Seria com si ara ens posàssim a discutir si hem de circular per la dreta o per l'esquerra; es circula per la dreta indiscutiblement. A més, les Opes, que crec que no s'han de plantejar com un enfrontament a les Confraries, a part d'aglutinar tot el sector, podem tenir funcions reguladores dels recursos a part de la seva comercialització. En aquest sentit, podrien ser els interlocutors necessaris amb científics i administració i defensar les peculiaritats de cada zona a les que m'he referit abans. A mi me pareix que les Opes i la necessitat de la seva implantació estan fora de tota discussió.

MASSUTI.- Potser estiguem donant massa voltes al tema de les Opes, però voldria també dir dues paraules. Mirau, enguany ens ha passat un fet que, si hagués funcionat Opebal, possiblement no hauria passat. El fet és el següent: la Federació de Confraries es dirigeix a la Conselleria demanant ajuda per a instal·lar un "stand" a la Fira Agroalimentària. Nosaltres els ho instal·lam, i resulta tot un èxit. Alguns productes pesquers de baix preu i de gran qualitat, com el maire, resulten tot un descobriment per al sector hotel·ler. Tan és així que Cofeba sol·licita una reunió immediata amb la Federació. La reunió es celebra i Cofeba demana una oferta. Aquí acaba la cosa. El sector pesquer sols es compromet a cedir els seus excedents i sense fixar preu. A nivell individual potser que sí, però a nivell col·lectiu el pescador és un mal comerciant. D'assumptes com aquest que he comentat crec que es desprèn la necessitat d'una organització capaç de defensar els interessos dels pescadors. Com ja s'ha dit, les Confraries tenen una llarga història molt respectable i unes funcions molt específiques, però els temps actuals suposen uns reptes i uns desafiaments que sols poden ésser resolts des d'estructures modernes i capacitades.

D'AQUESTS REPTES I DESAFIAMENTS PODRIA OPINAR-NE EL REPRESENTANT DELS EMPRESARIS, EN PERE FUSTER.

FUSTER.- Efectivament, ens ha tocat viure uns moments certament complicats. La majoria d'empreses són de caire familiar, sense una mentalitat comercial ni un esperit purament mercantilista. Des de posar-nos al dia en matèria fiscal fins al futur de les Opes, tot ens suposa una mena de trauma que hem d'intentar superar. La majoria de nosaltres som propietaris-treballadors, més preocupats per dur peix a terra que per altra cosa, i ens preocupen més els petits problemes immediats i de cada dia que les grans qüestions, algunes de les quals se'ns fan difícils d'entendre. A mi, particularment, i pensant en el futur de la pesca a les Balears, i en el meu sector de la llagosta en particular, m'agradaria conèixer l'opinió dels altres convidats respecte de la polèmica talla mínima de 19 cmts. per a la dita espècie.

MASSUTI.- Quan l'Administració pren mesures definitives ho fa després d'escoltar les opinions dels diferents sectors implicats. Els 19 cmts. com a talla mínima per a la llagosta no suposa un capritx, sinó que creim saber que aquesta és la que permet que l'exemplar estigui en condicions de reproduir-se, cosa que li hem de possibilitar al menys una vegada a la seva vida, per a la renovació de recursos. És important que els implicats entenguin perfectament la necessitat de les mesures que se prenen, sinó seria fer retxes dins l'aigua. Crec que avui ja ningú discuteix que s'han de defensar els exemplars petits, de 14, 15 o 16 cmts., de la mateixa manera que s'han de defensar els reproductors. De la mateixa manera, s'han d'entendre que els 19 cmts. suposen un instrument de defensa de la llagosta com a espècie comercialment explotable en el futur. Nosaltres estam duguent a terme una campanya, fins ara circumscrita sols a Menorca, Pollença i Alcúdia, consistent en comprar tots els exemplars ouats en els viviers a partir de setembre, i els tornam amollar a la mar. Pens que això ha de constituir una cridada d'atenció als pescadors respecte de preservar la vida dels exemplars ouats, sense els quals no hi ha futur.

FUSTER.- Una altra espècie que necessita d'una regulació ferma és la llampuga, tant pel que fa a les agressions que patim en els capcers com a la importació de llampugues de la Península.

MASSUTI.- Efectivament, aquesta és una pesca fins ara exempta de reglamentació, però he de dir que aquesta setmana tenim la que possiblement sigui darrera reunió amb la Secretaria General de Pesca, i aviat comptarem amb un instrument que reguli aquesta especialitat. És un tipus de pesca que es podrà seguir fent com fins ara, i l'únic que pretenem és defensar els interessos dels pescadors, marcant les distàncies mínimes a que els deportius

o altres professionals s'hauran de mantenir dels capcers. Pel que fa a la importació de llampugues de la Península, aquesta és la primera notícia que en tenc, no en sabia res, però, evidentment, en un mercat lliure aquest és un aspecte en el que no hi podem intervenir. El que sí podem fer, i no sols respecte de la llampuga sinó de moltes altres espècies, és intentar demostrar que el peix pescat aquí és millor que l'importat, entre d'altres raons perquè el d'aquí duu unes poques hores pescat quan es consumeix, davant els bastants dies que duu pescat el peix de la Península, el qual es perfectament consumible des del punt de vista sanitari però que no admet comparació des del punt de vista gastronòmic. Aquí tornariem a Opebal, tota vegada que aquesta també seria una tasca que podria dur a terme.

FUSTER.- ¿I què me diu de la possibilitat de vedar el mes de març, per a la llagosta, a canvi de pescar quinze dies de setembre?

MASSUTI.- Pens que seria un mal negoci per a vosaltres mateixos. De manera immediata, no, però a llarg termini sí. Vedar el mes de març no suposaria cap gran sacrifici per al pescador, perquè encara no ha entrat molt de peix, se'n pesca poca de llagosta i encara fa bastants dies de mal temps. En canvi, durant la primera quinzena de setembre les captures encara podrien ser molt significatives, amb un problema greu, i és que la majoria de famelles ja estarien ouades. Això, amb el temps, resultaria desastrós. Però jo, ara, voldria fer uns comentaris respecte d'un aspecte que em sembla preocupant de car a aquest futur que estam debatent. Estava estudiant, fa poc, les estadístiques de captures comercialitzades a través de la Llotja de Palma, dels darrers vuit anys, i me vaig trobar que a l'any 1986 hi havia un descens espectacular de les dites captures. El 86 fou el de l'entrada a la C.E.E., el de la implantació de l'I.V.A. i el d'un pla inspector que posà llum en els

aspectes fiscals del sector. Jo no ho sé, però me fa por pensar que s'utilitzin canals de comercialització segurament paral·lels i això faci creure en un descens de les captures, entre d'altres raons perquè les autoritats comunitàries fixaran les quotes de captures del futur en funció de les del passat. Si pensen que a Balears hi ha hagut un descens de captures immediatament proposaran el descens de captures. I s'ha de dir que les inspeccions de la C.E.E. són poc donades a sentimentalismes. Així que, crec, s'ha d'intentar recuperar el volum de vendes, d'acord amb el volum real de captures, si no volem que això ens suposi un problema adicional.

OLIVER. - Jo voldria tornar al tema de la llagosta que aquí s'ha exposat. Independentment de la metodologia que s'utilitzi en cada moment i a cada zona per analitzar els recursos de què es diposa, hi ha alguns indicadors indiscutibles. Si per agafar el mateix número d'exemplars es fa necessari un major esforç cada any, és a dir, calar més xerxes, o si els exemplars són cada any més petits, ens trobam indefectiblement davant una pesquera en recés. Aquest és el nostre cas, pel que fa a distintes espècies i, concretament, pel que fa a la llagosta. Si un mínim d'exemplars no arriba a la possibilitat de la reproducció, el cicle es romp. El sector es pot seguir defensant augmentant els preus, però la realitat és que seguim davant un recurs sobreexplotat i que neces-

sita d'unes correccions: malles, talles, vedes, etc. Totes aquestes correccions són discutibles i negociables, però en major o menor mesura necessàries.

MASSUTI. - Podríem posar com exemple d'un pla gairebé modèlic pel que fa a l'explotació d'un recurs determinat, i que hauríem d'extendre a altres espècies, el que venim aplicant els darrers anys al jonquillo. El jonquillo apareix el novembre i desapareix el maig o el juny. Abans es pescava indiscriminadament i els recursos minvaven.

Demandarem un estudi al Centre Oceanogràfic i ens avaluaren el període de pesca aconsellable i el número de tones que es podien capturar. Ara el jonquillo sols es pesca de novembre a març, i cada barca sols en pot pescar cinquanta quilos cada dia. De tot d'una no ho entenien els interessats. Ara, quan han vist que així els recursos es mantenen i els preus han pal·liat la minva de les captures, n'estan ben contents. I que ningú digui que això va en perjudici dels consumidors que han de pagar el jonquillo més car, perquè aquest no és un producte de primera necessitat sinó un producte de luxe que compren sols els qui volen.

P.MERCANT. - En canvi amb la llagosta, a pesar d'agafar-se'n cada vegada menys, enguany se troba que en cap moment ha pogut superar el preu de la gamba, al menys pel que fa al pescador. El problema és que el peixeter és el que fixa el preu i no el productor. Sempre acabariem allà mateix: les Opes. És irracional que a finals de segle es mantengui un sistema de contractació com el que existeix a la Llotja de Palma, en el que quatre compradors determinen els preus que cada dia regeixen per a tot el peix de Mallorca.

APROFITANT LA TEVA INTERVENCIÓ, PERE, I JA QUE DE SISTEMES ANTIQUATS PARLES, PODRÍES DIR-NOS ALGUNA COSA DEL SISTEMA DE TREBALL A LA PART, TU QUE ETS UN SIMPLE ASSALARIAT...

Sí, és probablement un sistema antiquat i que a més estimula la captura, com més peix més doblers, en contradicció amb les necessàries mesures proteccionistes de què s'ha parlat avui aquí. Però, per altra banda, el sistema de retribució a la part fa que, d'alguna manera, el treballador se senti part integrant i responsable del sistema productiu, rebent una recompensa proporcional al seu esforç. Així mateix, pens que els propietaris difícilment podrien acceptar un sistema de retribucions fixes que superassin les possibilitats que ofereixen les captures. Seria irracional.

¿I NO PASSA EL FUTUR DE LA PESCA PER LA PISCICULTURA? ¿NO HA DE PASSAR EL PESCADOR, DE CAÇADOR A AGRICULTOR, PER DIR-HO D'ALGUNA MANERA? ¿NO POT ESSER QUE ELS CULTIUS MARINS FUGIN DE LES MANS DEL SECTOR PESQUER I SIGUI EL GRAN CAPITAL EL QUI EL SE FACI SEU?

MASSUTI. - Efectivament, una de les alternatives de futur és la dels cultius marins, i podem dir que a les Balears s'ha recorregut un profitós camí en aquest sentit. Per ara aquí no hi ha capital que especuli amb aquest sector, sinó que són cooperatives les que estan duent a terme les experiències. N'hi ha una a Fornells (Menorca), una al Port de Felanitx, una a Palma i una quarta a Formentera. Algunes espècies s'estan criant ja sense cap problema: l'orada i la sirviola, principalment. Hem tengut recentment una nombrosa representació de la comunitat murciana, visitant

les instal·lacions de les Illes, admirant-se dels progressos que s'han fet i prenguent mostra. Altres espècies estan en fase d'experimentació, com el dentol, però segurament aniran bé i les perspectives són bones. A més, no s'ha de creure que l'entrada en el mercat d'aquestes espècies pot causar un perjudici a les captures de la nostra flota, sinó que han de venir a substituir aquest vuitanta per cent de peix que s'importa per al consum balear. La Conselleria, a manca d'altres possibilitats, està ajudant les cooperatives per a l'adquisició de la grana i dels alevins, que resultes bastant costoses. Així mateix, podem donar la bona notícia que, apartir de l'any 90, les instal·lacions d'Es Murterar, a Alcúdia, estaran en condicions d'abastir d'alevins a totes les cooperatives, cosa fins ara problemàtica.

OLIVER.- Les piscifactories, per esser rendables, han de deixar passar quatre o cinc anys, això si no hi qualque epidèmia que et tiri el negoci en terra. És a dir, es tracta d'un negoci menys atractiu que la majoria. Ara bé, el que sí s'ha de fer és facilitar la seva implantació quan això sigui possible. I aquesta implantació passa per una ordenació del litoral que contempli la preservació de zones adients per a tals instal·lacions. A una zona turística com la nostra, entrar en conflicte amb la indústria hotelera és plantejar una batalla desigual. Sols una legislació proteccionista pot fomentar la piscicultura. El cultiu del salmó als països escandinaus sí que resulta un exemple de rentabilitat espectacular, però d'on surten aquí les hectàrees necessàries per a piscifactories que puguin resultar un bon negoci, a una costa completament saturada d'instal·lacions turístiques?

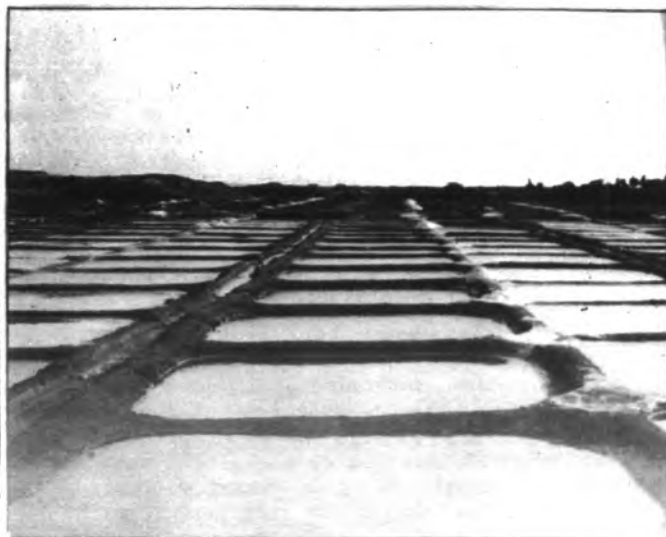
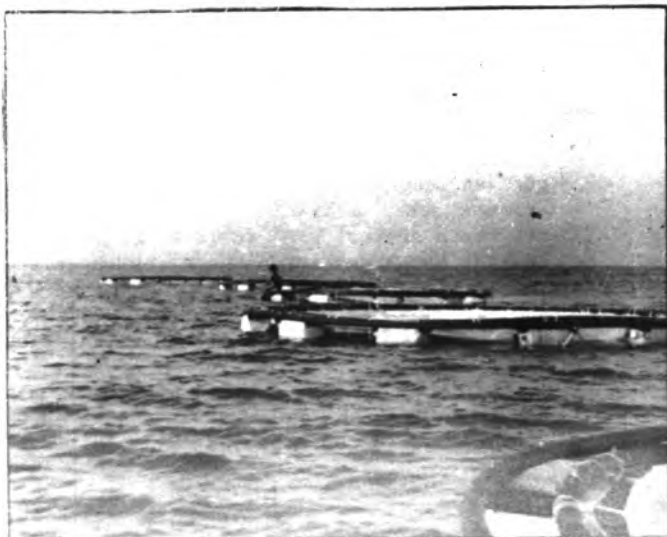
M.MERCANT.- Tornant a la pesca, pens que el pescador pot fer molt per preservar el seu propi futur. Totes les mesures restrictives, sobretot pel que fa a horaris, han revertit en beneficis per al sector,

quan pensàvem que seria el contrari. El respecte a les zones de cria, que tots coneixem, és una mesura que també pot ajudar a augmentar els recursos.

MASSUTI.- Sobre els recursos hi incideixen negativament, primerament el propi pescador, quan aquest no respecta talles mínimes, horaris, vedes, etc. Després tenim el pescador furtiu, no el deportiu, sinó aquell que pesca per fer-hi negoci fora de tot control, sense que se'n tinguin dades ni estadístiques. Finalment, l'impacte ambiental en forma d'ocupació del sector de la costa on tradicionalment s'havien vingut reproduint nombroses espècies, l'abocament de residus sense depurar, etc.

P.MERCANT.- Hi ha un tema del que no se n'ha parlat i que a mi me pareix significatiu de la situació de la pesca, i és el de la formació professional. No parlaré ja de patrons o motoristes, sinó d'un simple mariner. A un home, per embarcar-se, se li exigeix el certificat de competència marinera, cosa que suposa anar a escola i passar un examen. Després s'han de complimentar tota una sèrie de documents per a l'obtenció de la cartilla, entre ells un certificat d'antecedents penals. S'ha de passar un reconeixement mèdic. Finalment, s'ha d'intentar trobar un lloc de feina. I tot això amb la possibilitat de no cobrar durant dies i fins i tot setmanes si resulta que és mal temps i no hi ha captures. M'agradaria que algú m'explicàs si això passa a cap altra professió.

MASSUTI.- Algunes confraries ens han plantejat el problema dels joves pescadors, sobretot el d'aquells al·lots, fills de pescadors, que una vegada acagada l'E.G.B. volen embarcar-se amb els seus pares per aprendre la professió. Nosaltres hem fet gestions davant l'Administració Central, però la veritat és que existeixen traves legals que no permeten aquest tipus d'incorporacions. Però sí que se'ns ha dit que s'estudiaria aquesta situació i se cercarà algun tipus de solució.

PERSONATGES

EL VICARI GABRIEL ARTIGUES (2)

Un altre punt que cal destacar en l'actuació del vicari Artigues és la utilització dels poders polítics per aconseguir el seu objectiu: desfer la comunitat evangèlica.

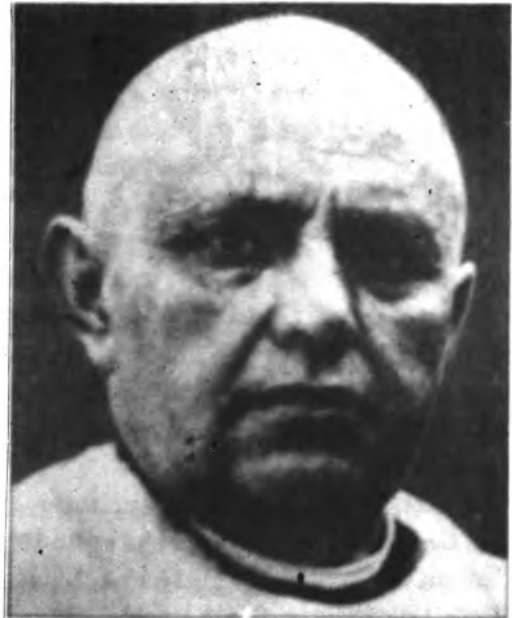
Al darrer quart del segle XIX, després d'algunes encíclics com la Sylabus (1864) i del Concili Vaticà I (1870), semblava que tan sols hi havia dues polítiques vàlides: l'Estat confesional on religió i política es recolzaven mútuament, i l'Estat laic que deslliava la religió de la política. Ambdues alternatives eren ideològicament incompatibles, al menys dins el nostre país, fins al punt que conflictes tan greus com la Guerra Civil no permeteren introduir nous elements de reflexió capaços de rompre aquesta dinàmica; no seria fins a l'any 1965 quan l'Església, en el Concili Vaticà II, acceptaria l'estructura pluralista de la societat moderna i començava un esperançador procés ecumènic i de convivència ideològica.

Dins un país tan catòlic com Espanya, els evangèlics tan sols tenien possibilitats de supervivència si feien un front comú amb les forces laiques, és a dir, amb liberals i republicans. A l'any 1893, a un diari republicà de Ciutat, "La Voz del Pueblo", s'encetava una dura polèmica entre un membre de la comunitat evangèlica de Capdepera, Antoni Sancho Gili, i el vicari Artigues, qui utilitzava el pseudònim de "un altre gabellí". La intervenció de Mossèn Antoni Maria Alcover fou contundent i demostra fins a quin punt arribava la discòrdia entre ambdues religions. En els següents paràgrafs, Alcover, que també signava amb un pseudònim, compara l'enfrontament amb un torneig medieval on el que importa no és la persona sinó accomplir com a bon cavaller i vèncer:

..."Si el comunicante tuviese algunos rudimentos de Historia, sabría que en los tiempos caballerescos, en que es imposible negar que se conocía lo que era nobleza, lealtad y pundonor, muchos caballeros entraban en los palanques de los torneos con la visera calada, y rompían muchas lanzas, y a veces solían vencer a todos los campeadores, retirándose de la liza con la palma de la victoria y en medio de los vítores y aclamaciones del público, sin haber alzado la visera ni manifestado su nombre, entre otras razones, porque no les había dado la gana. Si tuviese los rudimentos aquellos sabría que jamás se le antojó a nadie tildar de cobardes ni poner tacha alguna a

tales caballeros, ni considerar humillante el romper lanzas con ellos. Si pasaba esto en los mismos torneos, claro es que en los campos de batalla a ningún guerrero se le ocurrió exigir, para entrar en ella, saber los nombres de aquellos con quienes había de medir las armas, ni menos se pensó jamás en insertar en los códigos de la caballería y del honor algún artículo que exigiese al campeador más pintado la manifestación del nombre al adversario, antes o después de esgrimir los aceros.

No extraña, pues, el sectario que "un altre gabellí" y el autor de las presentes líneas le arrimen sus tajos y reveses con la visera calada. Distamos mucho de hacerlo por miedo, pues el que nos infunde es absolutamente nulo: lo hacemos, entre otros motivos, porque a él no le place; pues somos poco inclinados a hacer el gusto de nuestros enemigos". (1)

Si per a Alcover, un home polèmic i polemista, els evangèlics eren els seus enemics, no gaire distinta era l'opinió d'Artigues. Anys després, el vicari contava al bisbe el que havia succeït, de la següent manera:

"L'embaixador anglès a Madrid va presentar queixes de jo a la Reina, en un voluminós expedient que he pogut veure a Governació a Palma. El governador de llavors, Sr. Guzmán, se prestà en tot i per tot i sempre a favor meu; junts conjurarem la tempestat amb més pèrdues per a ells". (2)

L'expressió "mab més pèrdues per a ells" té una clara connotació bèl·lica. L'estada a Capdepera de Gabriel Artigues (1888-1895) coincideix amb l'episcopat de Jacint Maria Cervera (1886-1897), un bisbe que segons Pere Fullana "no es cansà de censurar la premsa periòdica mallorquina de caire liberal i republicà. A través dels seus escrits es reflexa una certa enyorança de l'Antic Règim i tornar a una societat on el predomini total estigués en mans dels capellans". (3)

Per tant, la intervenció del governador s'inclou dins la campanya organitzada pel bisbat per recuperar influència i pes dins la societat illenca. A nivell local, en el període 1892-1896, el govern municipal fou de majoria conservadora i totalment entregat a les directrius eclesiàstiques; ho expressa ben clar una carta que adreçaren al bisbe Cervera:

"Fills feels som de l'Església Catòlica, Apostòlica i Romana, i com a tals feim i desitjam el que mana i desitja el nostre Prelat, i destorbam, en quant ens és possible, el que ell mateix desitgi destobar o impedir". (4)

A finals de 1893 el govern municipal feia tancar les escoles evangèliques i la capella

amb l'argument de que no reunien les condicions d'higiene recomanades als locals públics per la legislació vigent aleshores. Després traslladaren les reunions a casa de Bartomeu Alou, el pastor, fins que intentaren assaltar-la durant una reunió; a partir d'aquell moment començaren uns anys de reunions clandestines.

Aquesta història és un clar exemple on una ideologia, que no és més que una simplificació teòrica d'una realitat, s'imposava d'una manera total, inqüestionable, com un objecte de fe. La contradicció entre realitat i legalitat també era evident doncs aquella persecució religiosa succeïa a un país on la Constitució reconeixia la llibertat de culte.

PEP TERRASSA

- (1) "Desatinos de un protestante puestos en solfa por un aficionado al solfeo". Palma 1893.
- (2) Arxiu Diocesà. 24.03.1914
- (3) "L'anticlericalisme contemporani a Mallorca (1868-1936)". Revista "Lluc", gener/febrer 1987.
- (4) Arxiu Diocesà. 06.05.1897

CARTES A CAP VERMELL

COMUNICAT DEL G.O.B. Delegació Local

Malgrat l'alt grau de sensibilització ciutadana i el creixent desprestigi de les multimilionàries empreses de construcció dins els desconcert de la present temporada turística, ens veim altre cop en la necessitat de denunciar extraccions intermitents però constants d'arena de Na Blanca (Cala Mesquida), ara a càrrec de COEXA, S.A.

El G.O.B. ha cursat denúncies per enèsima vegada a les administracions corresponents sense que fins a hores d'ara s'hagin vist actuacions efectives.

Així mateix voldríem destacar la constant i continuada agressió que s'està duent a terme a l'esmentada zona per part de "pseudo-safari-jeep", una nova modalitat de negoci turístic que utilitza com a reclamar la virginitat dels llocs a avassallar.

Capdepera, 12 de juliol de 1989

- No siguis bàmbol, xucla.

- I xuclares, Carles. Era insípid aquell fum. L'expulsares amb força. Amb un gest l'altre insistia en que seguissis fumant. I seguies.

La mà continuava dibuixant rotlles sobre la cama. No deixava de mirar-te ni de pregar-te que seguissis fumant.

- Deixa'm una xuclada.

- Pren, totes.

- Una només. No t'agrada aquesta música, veritat?

- El que no m'agrada és el volum.

- A mi tampoc. Sobretot quan tenc amb qui conversar. Però el volum forma part de la litúrgia. És un ritual que cal mantenir. Així, els refrecs substitueixen les paraules. La comunicació és més intensa, més viva, més íntima. Ho comprens?

Tu ho comprenies, clar que sí. T'havies decidit a anar-hi a la discoteca, per tal d'estudiar la vida nocturna, per assabentar-te de com el traüll de la nit capgira els sentiments de les persones, de com aquell ambient reclos pot despertar desitjos adormits i ignorats.

En aquell moment canvià la il·luminació. Substituí el focus giratori una llum rosada i estàtica. Els volums prengueren formes, els rostres es feren més reals, més expressius.

Tu mirares de prim compte el teu interlocutor i et semblà que tenia més anys que els que en un principi li havies adjudicat, encara que els trets més importants tenguessin un aire infantil i ingenu. Tampoc l'esguard et semblà tan insultant, tenia una certa candidesa, una certa simplicitat i, fins i tot, una certa innocència. T'envoltava com amb una aurèola vellutada. La veu era càlida, melosa, suggeridora.

Tu pensares que aquell canvi pentura era el resultat del fum del cigarret. Que totes les coses prenen un caire nou, diferent, encisador, més sensual, menys agressiu.

- Se el què cerques aquí.

- Sí?

- Sí.

- I què és el què tu creus que jo cerc aquí, anit?

Per tota resposta obtingueres un somriure ple de malícia, de picardia i de gràcia. I els refrecs de la mà es feren un poc més interiors.

- Tot el que tu vols, tot el que necessites jo t'ho puc donar, n'estic segur.

- Crec que sí. Millor dit, n'estic segur també. Ara, el que jo necessit no és el que tu penses. També n'estic segur. I estic disposat a pagar-ho bé, el que cerc.

- Com és ara?

- En principi posem les coses clares.

- Jo les hi tenc clares, les coses.

- Si?

- Sí. Normalment no pos preu a la meva tendresa: la regal. Però darrerament els "cigarrets" s'han posat cars i jo els necessit força. Amb tu vull fer una excepció. I saps per què? Perquè m'agraden els homes madurs, com tu.

Hi havia un to de sinceritat en les seves paraules. I un rerafons inversemblant. Es feia patent el malbocí que el soscajava per dintre, pregonament.

- Saps que això que fas té un nom?

- Sí, el sé el nom, amb pèls i senyals. Però no l'he pronunciat mai. Em faria mal.

El jove begué el darrer glop del gin-tònic. L'ensaborí amb avidesa. Deixà el tassó buit sobre la barra.

- En vols un altre de gin-tònic?

- Si hem de seguir parlant, sí.

- Vols seguir parlant?

- I tu?

- Jo sí. Però m'agradaria fer-ho a un lloc més tranquil, on no hi hagués necessitat d'haver de cridar.

- Podem anar al meu xalet.

- No. Preferiria un lloc més neutral.

- Anam al Passeig Marítim?

- Anem-hi.

Sortíreu de la discoteca. Aleshores el carrer Elionor Servera era gairebé desert. Només unes quantes parelles caminaven amorrades i calentes. Uns alemanys parlotejaven a crits, gats com a sopes, anant de la banda a la banda. A la Plaça dels Pins el telèfon dels taxistes repicava. Ningú no li feia cas. No n'hi havia cap de taxi.

El jove i tu voltàreu un cantó, cap a la mar. El Passeig Marítim també era solitari. Dins les obres es pressentien, més que no es veien, unes falugues abraçades. Se sentia un xep-a-xep dit a cau d'orella. Un sospir o un gemec, o potser les dues coses juntes. El mar túpava les roques. Sobre la Torre Cega, la lluna treia banyes. Les barques es bressolaven. Una renglera de llums es perdia llunyana, dins la fosca. Un rellotge deixà caure, aplomades, quatre campanades. La nit era calenta però es sentia la fredor aferradissa de la humitat i el salobre.

- Jo em dic Carles. I tu?

- Teodor. Teo per als amics.

- Tu no ets d'aquí, eh?

- No, fa pos mesos que hi sóc aquí.

- M'has dit que tenies un xalet...

- No és meu. És de la comtessa. Ara és de viatge i el me deixa. No és comtessa ni res. Es tracta d'una alemanya rica i vella que li agrada tenir-me al llit.

- Jo m'havia cregut que tu...

- Sí, sóc això que penses. Jo a la vella no la toc. És ella la que em toca a mi. I me paga, clar. Està com una cabra. Però, digues-me, Carles, tu què cerques?

- Informació.

- Informació? Sobre què? Quina mena d'informació? Qui ets?

- Sóc escriptor.

- Escriptor? -i en Teo va rompre en una rialla forta, sorollosa- I cerques personatges?

- No, Teo. Els personatges ja els tenc. El que em falta són les anècdotes que han de viure, l'ambient en que les han de viure, els fets que han de marcar el seu destí. Me comprens?

Teo no contestà. Quedà com a tancat en si mateix, pensarós. La mirada perduda dins un horitzó de fosca. Tu tengueres la impressió de que no mirava res del seu voltant, que resta-

va immers dins el seu interior, dins el paisatge íntim que conformava el seu ésser, el seu viure de cada dia. Era jove, però intuïres que la curta història de Teo era densa en vivències, atapeïda de fets viscuts intensament, pentura dramàticament, dins matinades fredes, entossudit en recerques abstruses, en amors furtius i enfitosos.

Lluny, cap al ponent, els llums de Capdepera, encimbellats al capdamunt, feien l'ullet al ventall de fosca.

La nit romania encalmada i silent, farcida d'estels, miracle de celistia.

Arribaren al revolt de Na Ferradura. Els dos s'assegueren a la paret gratel·losa que serveix de barana al passeig. Sota el tamarell. La lluna jugava a fer ombres.

- T'agradaria, Carles, que te contàs l'anecdota de la meua intimitat, els petits fets particulars de la meua curta història?

- Sí, m'agradaria. Però no vull que et creguis obligat a fer-me entrega d'aquest tresor que és teu, ben teu i de ningú més. Jo te'l pagaré i et promet que no en faré mal ús d'ell.

- No el vull vendre. Vull regalar-te'l. Sencer. Per oblidar-lo per a sempre. Per no recordar-lo mai més. Per no sentir més la seva cremor.

- Això no pots fer-ho. Quedaries buit. El passat és el camí que se't va fent per dintre i que t'acondueix al present.

- Saps què he pensat quan t'he vist?

- Què?

- Teo va mirar-te. Ja no hi havia desafiament a la mirada.

- Perdona'm, Carles... no puc dir-t'ho. No sé que he descobert en tu que fa empegueir-me dels propis pensaments, dels meus desitjos. Mai no m'havia passat... em sent indigne, deshonest, repugnant...

I tu li passares el braç sobre l'espatlla, amb un gest de comprensió i de tendresa.

- Quan m'has vist has pensat que per una nit podria ser el teu amant. És això?

- Sí.

- Escolta'm, Teo. De tots els pecats, el menys repugnant és el pecat de la carn, perquè és l'únic que ens torna humils.

I els ulls de Teo s'alçaren per mirar-te, Carles, en un esguard que era súplica i era prec i era imploració, com un infant quan demana protecció.

- Saps que acab de descobrir, Carles? Que del que tenc fretura no és d'un amant sinó d'un pare.

Us abraçàreu.

La lluna corria com una miloca.

JOAN RAI

Imatges

CALA RATJADA.
Villa March

